

HET GESLACHT BROECHOVEN EN HET HUIS BROECHOVEN

Afstammingsreeks Wouter Bac van Baescot naar de Van Broekhoven-tak in Udenhout en omstreken

WIM CÖP

1. H.J.A. van Son, „De geslachten van Broeethoven in de Meierij van 's-Hertogenbosch in de tweede helft van de 14^e eeuw”, *De Nederlandsche Leeuw*, LIII (1935) 1-11, 65-80. H.J.A. van Son, „Nieuwe gegevens over de geslachten van Broeethoven uit Tilburg en St. Oedenrode”, *De Nederlandsche Leeuw*, LIV (1936) 336-339. (Veel getallen en jaartallen in dit artikel zijn door zet- en leesfouten onjuist.)
2. E. Richardson [pseud.], *Geschiede der Familie Merode*, dl. I (Prag, 1877).
3. J.A.J. Bexx, „Johan Gerardi en het 'Huis van Broekhoven' te Tilburg”, *De Brabantse Leeuw*, XVII (1968) 1-10, 33-40.
4. Van Son, „Nieuwe gegevens”, 292, 293.
5. H.J.A. van Son, *Geschiedenis en genealogie van het geslacht Van Son, eertijds geheeten Van Broeethoven*, dl. I ('s-Gravenhage, 1946).
6. <http://home.planet.nl/~edelbroe/home.html>

Afkortingen

ARAB	Algemeen Rijksarchief Brussel
BHIC	Brabants Historisch Informatiecentrum
GAB	Gemeentearchief Breda
GAH	Gemeentearchief 's-Hertogenbosch
RAT	Regionaal archief Tilburg

Het onderhavige artikel is deels een synopsis van een aantal oudere publicaties over het geslacht en het huis Broeethoven. Daarnaast bevat het aanvullende informatie en geeft het de aansluiting van de Udenhoutse tak van het geslacht Broeethoven naar de bewoners van het gelijknamige goed in Tilburg. Hierbij is uitgebreid geciteerd uit de geraadpleegde bronnen, om een goede beoordeling van de bewijsvoering mogelijk te maken. Een interessant citaat aangaande Broeethoven betreft een beschrijving van Loon op Zand uit 1770⁶⁷: *Voor 't overige is het lang geleeden dat de Graaven van Broeethoven, Burggraven van Aloft het Dorp en het Kasteel in bezittinge hadden.*

Naast de gegevens uit archieven (met name de schepenbankarchieven van Tilburg, Oisterwijk, Loon op Zand en 's-Hertogenbosch) werden voor het verkrijgen van informatie over de familie Van Broeethoven als basis de artikelen gebruikt van Van Son uit 1935 en 1936.¹ Wat betreft de periode van het huis Broeethoven na 1520 is gebruik gemaakt van *Geschiede der Familie Merode* door Richardson² en een artikel van Bexx uit 1968³; een gedocumenteerde bewijsvoering wat betreft de jongere generaties is tot nu toe niet aangetroffen. Bij de opstelling van de stamreeks vormden het leen van 24 buenderen in het *Clappend scoor* te Udenhout en het goed *Broeethoven* de kern voor de bewijsvoering van de stamreeks. Een lange stamreeks van Jan van Broeethoven, zoon van Walter Bac van Baescot, is hier slechts beperkt opgenomen.⁴ Voor de stamreeks van een eventuele derde zoon van Walter Bac van Baescot: Gerardus van Broeethoven, wordt verwezen naar Van Son (1946)⁵ en Edelbroek.⁶

I. WALTERUS BAC VAN BAESCOT, de eerste in deze stamreeks,

zal omstreeks 1250 zijn geboren. Zijn vrouw en ook zijn ouders zijn niet met zekerheid bekend. Van Son⁷ gaat er van uit dat een Jan Bac de waarschijnlijke vader is. De waarschijnlijkheid van de relatie tussen de hier beschreven familie en de familie Back is vergroot, doordat bewezen kon worden dat Aert Janszoon van Broecheoven, die in 1525 als schepen van Breda zegelde met een zegel dat veel gelijkenis vertoont met dat van de Tilburgse familie Back, een rechtstreekse afstammeling is van Walter Bac van Baescot.⁸

Wouter Bac van Baarschot was – afgaand op de toevoeging achter zijn naam – gegoed te Baarschot of daar woonachtig. Zoals beschreven in een oorkonde van de abdij Tongerlo droeg hij op 27 december 1309 de *antiqua bona de Broecheoven* onder Tilburg over aan zijn zoon Wilhelmus van Broecheoven.⁹ De goederen bestonden uit:

Bonorum de Broecheoven, hoc est terre continentis semen septem modiorum silignis, mansio de Broecheoven et septem bonnariorum pratorum (dus: zaailand van 7 mud rogge, het huis Broecheoven en 7 bunder wei¹⁰).

Kinderen:

1. Wilhelmus van Broecheoven, volgt onder II op pagina 109.
2. Joannes van Broecheoven bezat een huis met een erf aan de Heuvel te Tilburg. De naam van zijn echtgenote is niet bekend. Bij de nakomelingen van Jan wordt regelmatig de naam Bac gevonden. Van Son (1936) gaat mede op grond daarvan ervan uit dat Joannes een zoon van Walter Bac van Baescot is.

Kinderen van Joannes waren:

- A. Joannes van Broecheoven.
- B. Wolterus Bac zoon van wijlen Johannes de Broecheoven wordt tussen 1379 en 1407 in een aantal akten genoemd.¹¹ Hij koopt onder andere een aandeel in een huis en landerijen te Tilburg in Corvel.

Van deze tak is een reeks uitgewerkt door Van Son (1935 en 1936). Wouter Bac van Baescot; Jan Walterus de Broecheoven, overleden voor 1369; Walterus Bac de Broecheoven, gehuwd met Kathelijn; Jan Wouter Jan Bac van Broecheoven gehuwd met Katheline Willem Peter Stelaerts; Wouter Bac van Broecheoven, gehuwd met Mechteld Jan Wouter Bac Onmaten.

II. WILHELMUS VAN BROECHOVEN werd omstreeks 1280 geboren en is overleden tussen 1342 en 1350.¹² Hij trouwde met Heijlwich. Zij overleed tussen 1380 en 1386.

Als weduwe bezat Heijlwich het 'oude goed te Broecheoven', de *bona dicta te Boecheoven* (waarvan in 1371 een deel werd verkocht), goederen te Schijndel, twee hoeven geheten *die goeide te Scoet te Zonderwijn* (Veldhoven) en een huis te 's-Hertogenbosch. Op 6 juli 1350 verkocht zij samen met haar twee zonen $\frac{1}{12}$ van de tienden van Tilburg aan Hubertus Bac van Westilborch.¹³ *Domicella Heylewigis, relicta Wilhelmi quondam dicti de Broecheoven*

7. Van Son, *Geschiedenis en genealogie*, 8.

8. W.J.F. Juten, „Noordbrabantsche zegels”, *Taxandria*, XVI (1909) 135. Th.A. Boeree, *De kroniek van het geslacht Backx (Bax, Bacx, Bakx en Baks). Een episode uit den strijd tegen Spanje* (Wageningen, 1943) XI.

9. M.A. Erens en M. Koyen, *De oorkonden der abdij Tongerlo* (4 dln.; Tongerlo, 1948–1958) II, 202, no. 419.

10. Hier zullen ook de later genoemde, daarbij horende drie hoeven en overige gronden toe gerekend moeten worden).

11. GAH, R 1176, f 67^v. R 1179, f 447.

12. Martien van Asseldonk, *'s Hertogs tienduizend bunders. Het cijnsboek van de hertog voor de Meierij van 's-Hertogenbosch van 1340. Analyse en bewerking* (Eigen uitgave; Sri Lanka, 1998) f 122^v.

13. Erens en Koyen, *De oorkonden der abdij*, IV, 96, no. 956.

Wapen van de familie Bacx, ook gevoerd door Van Broecheoven.

14. GAH, R 1176, f 100. Vlg. de transcriptie door de auteur dezes vertaald uit het Latijn – Van Son, „De geslachten van Broecheoven”, 4, 5: *Wilhelmus en Henricus broers, kinderen van wijlen Walter Bac van Broecheoven, Albertus van Kessel als man van Katharina, Walterus van Oerle als man van Luijtgardis, dochters van genoemde wijlen Walter Bac ter eenre en Wilhelmus zoon van wijlen Henricus van Broecheoven en Gerardus van Zidewynden als man van Heylwich dochter van genoemde wijlen Henricus van Broecheoven ter andere zijde, van de nagelaten goederen van wijlen Heylwich van Broecheoven, eertijds moeder van genoemde Walter Bac en Henricus van Broecheoven.*

15. Van Son, „De geslachten van Broecheoven”, 9.

16. N.B.: Elsken was een dochter van Lambertus Jansz Back: RAT, Tafel van de Heilige Geest van Oosterwijk I, cart. 30, 25 juni 1394.

(...), *Woltherus dictus Bac et Henricus, fratres, filii domicelle Heylewigis et quondam Wilhelmi predictorum (...) duodecimam partem (...) totius antique decime consistentis in Westilborch (...) vendiderunt Huberto Bac de Westilborch.* De boedel van Heylwich en Wilhelmus werd op 24 maart 1390 door Heijlwichs kleinkinderen gedeeld:¹⁴

- Aan Wilhelmus en Henricus broers, Albertus en Walter (zoons en schoonzoons van Wouter Bac van Broecheoven) worden daarbij toebedeeld onder meer de goederen te Schijndel, *dat aude goet te Broecheoven* in de parochie van Tilburg, zoals Geenkinus Pauwels Wittensoon tegenwoordig als pachter bebouwt, en de helft van een akker te Tilburg ter plaatse geheten Broecheoven.
- Aan Wilhelmus zoon van wijlen Henricus de Broecheoven worden toebedeeld twee hoeven, genoemd *die goide te Sooet*, in de parochie van Zonderwijk (Veldhoven), een weide te Tilburg en een visvijver genoemd *Eselvenne*.
- Gerardus van Zidewynden krijgt de goederen genoemd te Broecheoven in Tilburg, die Johannes eertijds genoemd die Leeuwe vroeger als pachter naar gewoonte bezat, uit welke goederen een deel was verkocht door Henricus van Broecheoven aan Johannes Corstiaens, alsmede de helft van een akker te Tilburg ter plaatse genoemd Broecheoven.

Kinderen van Wilhelmus en Heilwich waren:

1. Wouter Bac van Broekhoven, volgt onder III op pagina 110.
2. Henricus Bac van Broecheoven, overleden omstreeks 1381. Hij had in ieder geval twee kinderen: Willem, die trouwde met Elisabeth Henricus van Kessel, en Heijlwich, die in eerste echt trouwde met Ghiselbertus van den Heuvel, en in tweede echt met Gerardus van Zidewynden.

Henricus woonde en was gegoed te Tilburg in Broekhoven, waar hij in 1371 verschillende goederen, gelegen op Broekhoven *naast domicelle Heylwich van Broecheoven, mater dicti Henrici* verkocht: onder andere een huis, hof en stukken land. Hij bezat ook twee watermolens en een windmolen in Gestel bij Oosterwijk¹⁵ Immers op 25 juni 1394 verklaren schepepen van 's-Hertogenbosch dat Petrus van den Steenwege, man van Elsken¹⁶, heeft opgedragen aan Reyner, zoon van wijlen Johannes Nellekens, een erfpacht van 2 mud rogge, gaande uit de windmolen en de twee watermolens van Henricus de Broecheoven, zoon van Willelmus van Broecheoven en Heilwich, gelegen in de parochie Gestel bij Oosterwijk, welke erfpacht wijlen Jacob van den Wiel, grootvader van Elsken, van Henricus voornoemd had gekocht had.

III. WOUTER BAC VAN BROEKHOVEN werd omstreeks 1320 geboren en overleed tussen 1350 en 1368. Hij trouwde met Katha-

rina Lijsscap. Zij was een dochter van Joannes Ghiselberti Lijsscop en overleed omstreeks 1386.

Katharina werd na de dood van haar broer Ghijsbrecht in 1383 of 1384 beleend met 24 bunder land te Udenhout¹⁷ Twee jaar later, in 1386, gaat dit leen reeds over op haar zoon Willem.

Katharina draagt 9 augustus 1386 haar vruchtgebruik in de helft van een stuk land op *die Hoeven* over aan Ghiselbertus Lysscap junior ten behoeve van haar kinderen Willem, Henric, Katharina en Luytgarde¹⁸

Als kinderen van Wouter en Katharina zijn bekend:¹⁹

1. Wilhelmus van Broeckhoven, volgt onder IV op pagina 111.
2. Katharina van Broeckhoven trouwde met Albert van Kessel, zoon van Martinus van Kessel en Mechtildis Alberti van Bucstel. De Van Kessels waren gegoed te Maren, Kessel, Alem, Boxtel en Gemonde. Uit het huwelijk van Katharina en Albert van Kessel stamt in ieder geval een dochter Heylwich, die was getrouwd met Johannes Walteri Pijnappels.
3. Henricus van Broeckhoven trouwde met Margareta, dochter van Wilhelmus Backe, die de zoon was van Mathye van de Molengrave. Margareta was gegoed te Vught, Heeswijk en Berlicum.
4. Luijtgardis van Broeckhoven trouwde omstreeks 1386 met Walterus Colen van Bucstel.
5. Joannes Lijsscap van Broecheven is zonder kinderen na te laten overleden voor 9 augustus 1386.

IV. WILHELMUS VAN BROECKHOVEN werd geboren omstreeks 1360 en overleed in of kort voor 1430.²⁰ Hij trouwde met jonkvrouw Bertradis van Scynle (Beatrix). Zij was een dochter van Arnt heer Loniss van Scindel en Geertruyt Reyner Willems. Zij overleed in ieder geval na 1448. Op 24 januari 1405 verkocht Willem van Broecheven het huis op de hoek van de Hinthamerstraat en Windmolenstraat te 's-Hertogenbosch, dat van zijn schoonvader was geerfd.²¹

Wilhelmus was schout van Oisterwijk in 1405 en 1406. Hij bezat goederen te Loon op Zand, Schijndel en Tilburg, waar hij in 1407 het goed Broeckhoven bewoonde. In 1386, na de dood van zijn moeder Katherine Lysscop, werd hij beleend met 24 bunder land te Udenhout.²²

[Arnt van Broecheven sijn soen]

Willem van Broecheven Bax zoen

Katherine Lysscop sijn zuster

Ghisebrecht Lijsscop hout xxiij buenre lants in Udenhout, i weert tot Vucht met i berghe daer i huys op steet met i visscheriën met i beemde ende iij margelen lants tot Waelwijn ende dit steet in doude boke op 1 Ghisebrecht Lijsscop. Oede Lijsscop Ghijsbrechts zuster was heeft dese goede oec ontfanen. Item Hille Lijsscop Ghijsbrets zuster was heeft oic hoir gedeelte hier af ontfanen.

17. ARAB, Leenhof van Brabant 4, f 204 (1374).

18. GAH, R 1177, f 317.

19. Van Son, „De geslachten van Broecheven”, 6-8.

20. GAH, R 1200, f 135, 12 september 1403.

21. A.H.P. van den Bichelaer, *Het notariaat in Stad en Meierij van 's-Hertogenboschtijdens de Late Middeleeuwen (1306–1531). Een prosopografisch, diplomatisch en rechtshistorisch onderzoek* (Amsterdam, 1998) bijlage I, no. 355. – Leo Adriaenssen.

22. ARAB, Leenhof van Brabant 4, f 204.

Daarnaast krijgt Wilhelmus van Broecheven nog een aantal goederen via de familie van zijn moeder: Ghijselbrecht, natuurlijke zoon van wijlen Ghijselbrecht Lijsscap, draagt op aan Willem Wouter Bac van Broecheven, man van Beatrix Aerts van Scijnle, al zijn recht en deel in de allodiale en cijnsgoederen van zijn vader in de parochie Oosterwijk en Loon op Zand.²³ Jan, natuurlijke zoon van Ghijsbrecht Lijsscap, heeft opgedragen aan Willem Wouter Bac van Broecheven zijn deel in alle erven van zijn vader Ghijsbrecht in Udenhout en Loon op Zand.²⁴ Willem belooft wel aan Jan Lijsscap 10 Stramproijse guldens te betalen op Sint-Jan, een verplichting die vervolgens door zijn weduwe wordt overgenomen²⁵

Van Willem en Beatrix is alleen een zoon bekend, die volgt onder V op pagina 112.

V. AERNT VAN BROECKHOVEN werd geboren omstreeks 1410 en overleed waarschijnlijk in of kort voor 1489. Hij trouwde (wellicht in of omstreeks 1431) met Katharina Scilder.²⁶ Zij was een dochter van Gerrit Willems Scilder, schepen en rentmeester van 's-Hertogenbosch, en Aleyt Janse van Bladel.

Aernt van Broeckhoven werd op 12 september 1430 geëmancipeerd door zijn moeder Beatrijs, weduwe van Willem van Broecheven.²⁷ Aernt was eigenaar van het goed Broeckhoven²⁸ en bezat in 1440 in leen 24 bunder land, geheten het *Clappend Scoor* in Udenhout. Ook de tekst van het jaargetijde in de kerk van Tilburg voor Aert van Broecheven en jonkvrouw Kathelyn Scilder, zijn moeder Beatrijs, haar zus Luytgart Scilder en hun dochter Luytgart van Broecheven²⁹, en de leenverheffingsakte van 26 mei 1440³⁰ bewijzen de stamreeks. De leenakte luidt: *Aernt van Broecheven soen wilen Willems van Broecheven van Tijelborch, gehoïrsaem ende onderdanich den brieven van bevelen ons genedigh here van Brabant als man van leene desselffs mijns genedichs here, doe cont enen yegelijcken die desen brief sullen sien oft hooren lesen, dat ic hebbe ende besitte een leene van vier ende twintich buenderen lands, gelegen inde prochie van Oosterwijk ter stede geheiten dat Clappend Scoer in Udenhout beneven die erffenisse Hubrechts Wijten oïstwaert ende aen die gemeynte geheiten tZant westwaert. (...) Item die voirschreven xxiiij buenre sijn onbecommert, vutgenomen viij oude grote, diemen onsen genedich heere van Brabant over menich jaer daer vut gegouden heeft. Ende welcke leene voirschreven ic ontfangen hebbe van wijlen hertogen Janne ende Philips van Brabant saliger gedachten manscap hulde ende eede gedaen gelyc ic nutertijt tselve ontfangen hebbe van onsen genedigen heere van Brabant nae inhouds des leenboecs, totten welcken ic mij altoes referer ende overgeve. In oirconden der waerheit hebbe ic Aernt van Broecheven voirschreven mijnen propren segel desen brieve bynnen opgedruct int jaer ons heeren duïjsent vier hondert ende viertich opten xxviden dach der maent van Meije.*

Kinderen van Aernt en Katharina, voor zover die kunnen worden afgeleid uit de erfdelingsakte van 10 maart 1506, die verderop

23. GAH, R 1180, f 740, vrijdag na Reminiscere (tweede zondag van de vasten) in 1397.

24. GAH, R 1181, f 109^v, 21 november 1398.

25. ARAB, Rekenkamer 45073, f 170.

26. L.F.W. Adriaenssen, „De familie Schilders in de Middeleeuwen. Een Bossche patriciërsfamilie”, *De Brabantse Leeuw*, XLVIII (1999) 11.

27. GAH, R 1200, f 135, 12 september 1430.

28. RAT, Tilburg R 258, f 14, 10 maart 1506.

29. P.C. Boeren, „Het oudste liber anniversarium der kerk van Tilburg”, *Bossche Bijdragen*, XXII (1954) 140.

30. ARAB, Leenhof van Brabant 9, Rekenkamer 547, f 154, 26 mei 1440.

volgt²⁸ en het jaargetijdenboek:²⁹

1. Jan van Broecheoven, volgt onder VI op pagina 114.
2. Joffrouw Willem van Broecheoven is gezien de collaretale vererving van haar bezittingen zonder wettige nakomelingen overleden voor 10 maart 1506.²⁸
3. Beatrix van Broecheoven, volgt onder VIbis.
4. Luytgardis van Broecheoven, overleden voor 1506.³¹

Aangezien Luytgardis niet in de delingsakte wordt genoemd en Willem als erflaatster, mag worden geconcludeerd dat de eerstgenoemde eerder is overleden dan haar vader en de laatste na het overlijden van haar vader. De twee overlevende kinderen van Aert van Broecheoven en Kathelijn Schilder deelden voor schepenen van Tilburg op 10 maart 1506 de nalatenschap van hun ouders en hun overleden zus: Jan kreeg een huis, hof, grond, schuur en de helft van de schaapskooi te Broekhoven onder Tilburg, terwijl aan Beatrix en haar kinderen een huis, hof, grond en de helft van de schaapskooi werd toebedeeld, eveneens te Broekhoven.

Fragment uit de kaart van de heerlijkheid Tilburg en Goirle uit 1760 door Diederik Zijnen (Regionaal archief Tilburg).

Van Son³² leidt uit de omschrijving in de bovenstaande akte af, dat het huis Broekhoven toebedeeld werd aan Jan, en de drie bij het huis horende hoeven aan Beatrix. Na de dood van Jan van Broecheoven kwam het goed via Jans weduwe Johanna van Huekelom bij de zoon van Beatrix – ridder IJsbrand van Coulsteren – terecht.

De stamreeks van Aert van Broecheoven, getrouwd met Katharina Schilder, loopt via Jan van Broecheoven, getrouwd met Maria van Nispen, en vervolgens naar Aert Jansen van Broecheoven, getrouwd met Christina van Driel. Dit volgt uit de procesdocumenten waarnaar wordt verwezen bij de overdracht van de goederen

31. G.J[uten], „Genealogische sprokels”, *Taxandria*, XXIX (1922) 241.

32. Van Son, *Geschiedenis en genealogie*, 12.

van het huis Broekhoven door Johanna van Huekelom aan ridder IJsbrand van Coulsteren.³³ Hierop wordt sub VI nader ingegaan. Tevens biedt het leenregister³⁴ aangaande het leen *Clappend Scoor* aanvullende duidelijkheid bij het opstellen van de stamreeks. Deze aanvullende leenreeks luidt integraal:

- *Heer Floris van Merode, vaendelheer van Duffel, viij October 1614 bij doode heer Willem van Merode zijnen oom ondergeschreven*
- *Willem van Merode tot behoef van hem ende IJsebrant sijnen brueder prima September anno xv^c ende Ij bij doode wijlen joffrouwen Adriana van Colster, haeren moije ondergeschreven*
- *Joffrouwen Adriana van Colster vi October xv^c xxviij bij doode heer IJsebrands van Colster, haers brueders*
- *Heer IJsebrant van Colster ridder iii^c Mertii anno xv^c xxii bij coope gedaen tegen Joost de Gruijtere, welcke Joos die goeden nageschreven over hadde gehadt van Arnde ondergeschreven voor scepenen vanden Bossche*
- *Aernt van Broeethoven xij^e May anno xv^c xxij bij doode wijlen Jans van Broeethoven sijns brueders ondergeschreven*
- *Jan van Broeethoven xij^e Junij anno xv^c xvij bij doode wijlen Janne sijns vaders ondergeschreven*
- *Jan van Broeethoven xi Septembris anno xiii^c lxxxix bij doode wijlen Arnts van Broeethoven sijns vader*
- *Arnt van Broeethoven Willemssoen hout xxiiij buenderen in ackerlant, in heijden ende weijsden, ghelegghen in de prochie van Oisterwijck ter plaetse gheheijten in Udenhout, renende mitter eender sijden nevens die ghemeijn strate ende mitter ander sijden neven die erffenisse Gheert Sanders, mitten eenen eijnde aen die ghemeijnen waterlaet ende mitten anderen eijnde aen die ghemeijnte gheheiten tsant.*

Met de genoemde Aernt, die het leen op 12 mei 1522, en de genoemde Jan die het leen op 13 juni 1517 overnam zijn zeker de twee oudste zonen van Jan Aertsen van Broekhoven en Maria van Nispen bedoeld. De leenreeks toont ook aan, dat Jan van Broeethoven, die in 1517 leenverheffer wordt, geen broer is van Beatrix van Broeethoven, maar een tante-zegger.

De leenverheffingsakte van Jan van Broeethoven – gehuwd met Maria van Nispen – dateert overigens pas uit 1495.³⁵

VI. JAN AERNT VAN BROECHOVEN zal omstreeks 1445 zijn geboren, en overleed voor 5 juni 1517. Hij trouwde in eerste echt omstreeks 1475 met Maria van Nispen. Zij overleed voor of in 1512. Zij was een dochter van meester Godert van Nispen en Katerline. Jan hertrouwde vervolgens in of kort na 1512 met Johanna van Huekelom.

Dat Jan van Broekhoven twee keer was getrouwd, volgt, evenals het overlijden van Maria van Nispen, uit de stukken van het proces tussen Aert Janssen van Broeethoven en zijn 'stiefmoeder' Johanna van Huekelom. De procesakte³³, geformuleerd tussen juni

33. ARAB, Raad van Brabant 569, f 6, 28 april 1522.

34. BHIC, Raad van Brabant 1111, f 481.

35. ARAB, Leenhof van Brabant 15, f 267, 2 maart 1495. Aveux et dénombremens (1495).

1519 en mei 1522, meldt: *Arnts van Broehoven (...) ter eenre ende jouffrouwe Johanna van Huekelom ter andere zijden hadden (...) seckere differentiën tusschen hen geresen aengaende sekere goeden tot Tilborch gelegen ende bij wijlen Janne van Broehoven achtergelaeten (...) ende daer mede die drie vieren deelen vanden voorscreven goeden aen te wijsen die voorscreven jouffrouwen Johanna als dochteresse ende Anna van Broehoven huerer dochter alst propriëtaresse, hoewel nochtans van wegen de voorscreven jouffrouwen Anna niet en ware die voirscreven submissie gedaen geweest, ende dat oick daerenboven die voirscreven jouffrouwe Johanna ende haer voorscreven dochter niet en hadden geweest noch en souden worden bevonden gericht te sijne in oft voire soe vele in de voirscreven goeden, overmits deese redenen ende middelen, die welcke waren eensdeels van die voirscreven arbiteren geduceert. Ende noch naemaels in tijden ende wijlen naerder geduceert souden worden uuijt dien onder dandere dat die voirscreven wijlen Jan van Broehoven hadde nae die aflevicheijt van wijlen jouffrouwen Katerinen Schilders, in huerer tijt sijne moeder ende dochteresse van den voirscreven goeden, ende nae die aflevicheijt van jouffrouwen Mariën van Nispen, sijnder huijsvrouwen ende moeder des voirscreven supplianten, ende voer ende eer hij metter voirscreven jouffrouwen Jehanna hadt thuwelic gecontraheert gehad, overgegeven ende opgedragen voir die scepenen van Tilborch ende van Goirle die voirscreven goeden van Tilborch Adriaen Buckens tot behoeff desselfs supplianten met secker expresser gedaen ende vorweerden.*

De akte voor schepenen van Tilburg en Goirle waarnaar wordt verwezen, is gedateerd 7 februari 1512. Hierin vinden we nogmaals concreet gegevens over de stamreeks, alsmede dat het ook gaat over de goederen die Jan van Broehoven in 1506 waren toebedeeld.³⁶

Jan zoone wilner Aerts van Broehoven een huijsinge, hoevinghe ende erfpenisse, lant, sant, heij ende weij, beempden, houtwas opten voorscreven erfpenisse staende ende totten voorscreven huijsinge, hoevinge behoerende in alder grootten, lengten ende breijden gelijk dat geleghen is inde prochie ende heerlicheijden van Tilborch ter plaetsen geheijten Broehoven, tusschen wien ende waer die geleghen mogen sijn, eest in harden, in weecke, in diepe ende in drooge ende in alder maniere, gelijk hom dit aencomen ende verstorven is van wilner Aerden sijn vader voirscreven ende jouffrouwen Katherijn sijnre moeder ende hom in wittige deijllinge tusschen sijn suster te deel ghevallen is, als hij soude supporteren Adriaen Buckens ad opus Aernden die voorscreven Janssoon, die Jan vercregen hadde bij jouffrouwen Maria van Nispen, om dat vande selven Aernden ierst aen te verden ende te ghebruijcken naede doot van Jan sijn vader voirscreven. Et promisit³⁷ dit opdragen, overgeven ewelic gestendicht ende vast te houwen met voerwaerden toegedaen dat Jan voorscreven deese huijsinge ende erfpenisse voirscreven sal mogen vercopen off belasten in soo verre hij

36. RAT, Tilburg R 263, f 22^v, 7 februari 1522.

37. En heeft beloofd.

die van noode heeft aengaende zijn lijve ofte nootdruft bij sijn leven ende andersins. Scepenen datum vii Februarii.

Uit een eerder huwelijk had Maria van Nispen een zoon Willem Pylyser. Dit volgt onder meer uit een Bredase vestbrief.³⁸ Hierin worden alle wettige kinderen van Maria van Nispen genoemd, met uitzondering van Willem. Op 5 juni 1517 verschijnen voor schepenen van Breda heer Willem Pijlijser, priester en kapelaan te Breda, met Jan van Broecheven de jonge zoon wijlen Jans van Broecheven, zijn broer, mede namens jonkvrouw Katherina van Broecheven, geprofest in het klooster te Haren in het graafschap Megen, heer Godert wijlen Janszoon van Broecheven, priester, Aerd van Broecheven, drossaard en rentmeester van het land van Megen, en Jan de oude Janszoon van Broecheven, dat der erfcijns, hen aanbestorven van wijlen jonkvrouw Maria van Nispen, vrouw van voor-noemde Jan van Broecheven. Zij kwijten dan de testamentaire executeurs van Jan van Bruheze en Heylwich Godert van Nispen in verband met de betaling van een erfcijns van 23 carolusgulden, die Jan en Heylwich hadden ten gunste van hun (schoon)zus Maria van Nispen. Willem Pijlijser wordt genoemd in een vestbrief van 1 juni 1535.³⁹ voor schepenen van Breda comparereren heer Godert van Broecheven, priester, diens moeder was wijlen jonkvrouw Maria meester Goderts van Nispen, met Willem van Broecheven, zijn broer, en Aert van Broecheven, drossaard van het land van Geel.

Kinderen uit het eerste huwelijk van Jan van Broekhoven:

1. Jan van Broecheven, volgt onder VII.
2. Aert Janssone van Broecheven, volgt onder VIIbis.
3. Godert Janssone van Broecheven, priester, geboren omstreeks 1487 vermeld in 1517 en 1535.
4. Jan de jonge Jans van Broecheven, volgt onder VIIter.
5. Willem Jan Aertse van Broecheven, volgt onder VIIquater.
6. Katharina van Broecheven Janssone, non te Haren in 1517.

Uit het geschatte geboortejaar van Jan en de geboorte van zijn zoon Jan de jonge (1490) valt af te leiden dat de bovenstaande kinderen tussen circa 1475 en 1490 zijn geboren.

Uit het tweede huwelijk van Jan, met Johanna van Huekelom, is bekend:

7. Anna, geboren omstreeks 1514, maar waarschijnlijk jong overleden. Jan van Broecheven en Joanna van Heukelom hadden een dochter Anna, wat blijkt uit het proces dat door Aert van Broecheven (zoon van Jan van Broecheven en Maria van Nispen) werd gevoerd in juni 1519 tegen Johanna van Huekelom.³³ Anna is waarschijnlijk al kort daarna overleden. Dit valt onder meer af te leiden uit het feit dat het huis Broecheven via Jan en diens weduwe Johanna omstreeks 1522 overging op de **tante** van Aert: Beatrix van Broecheven, weduwe van Geerbrandt van Coulsteren, en haar zoon IJsbrand van Coulsteren, terwijl Anna in 1519 nog als *propriëtaresse* werd

38. GAB, Breda R 424, f 44, 5 juni 1527.

39. GAB, Breda R 440, f 77, 1 juni 1535.

aangeduid.³³

Daarnaast had Jan van Broecheven bij een onbekende vrouw een natuurlijke zoon:

8. Aert natuurlijke zoon Jans van Broecheven wordt genoemd in een uit het Latijn vertaalde akte betreffende de verkoop op 7 juli 1522 door Joost de Gruijtere ten behoeve van ridder IJsbrand van Coulsteren van het leengoed 't Clappend schoor (*Klip inde Schaer*):⁴⁰ Arnold van Broecheven erfde voorheen van zijn broer Johannes de hoeve, die door Arnold van Broecheven, natuurlijke broer van eerstgenoemde Arnold, werd gepacht en bebouwd. Deze natuurlijke zoon Aert wordt diverse malen in schepenaktes genoemd.⁴¹ Voor de afstamming van deze Aert, maar met name ook voor de verbinding van de Udenhoutse tak Van Broecheven met de eertijdse bezitters van het huis Broecheven, is daarom ook de volgende beschrijving interessant:⁴² *Wolterus filius quodam Arnoldi de Broeckhoven Janss naturalis quondam Johannis de Broecheven et Arnoldus Martini filii quondam Marten Peters et Dymrna sua uxoris filiae quondam Arnoldi Johannis de Broecheven.*⁴³

Aert Jan Aerts van Broeckhoven volgt onder VIIquinquies. Jan van Broecheven bezat behalve de goederen te Broeckhoven het leen van 24 bunders onder Oisterwijk. De leenverheffing is opgenomen in de denombrementen van 1495. De feitelijke verheffing moet reeds in 1489 hebben plaats gevonden:³⁵ *Ic Jan van Broecheven Arts zoen ken ende lye dat ick te leen houde van mynen genedich heer den hertoeg van Brabant groot wesende xxiiij bunders in acker lant, in heyden ende in weyden, gelegen inde prochie van Oisterwyck ter plaitsen geheiten in Udenhoudt, renende metter eenre syden neven die ghemeyn straet ende metter ander zijden neven die erffenissen Gherit Sanders, metten eenen eynde aen den gemeynen waterlaet ende metten anderen eynde aen die Sant dunnen, ghemeynte van Drunen.*

(Wordt vervolgd)

40. GAH, R 1296, f 200^v, 7 juli 1522.

41. GAH, R 1296, f 200^v, 7 juli 1522. R 1345, f 350bis^v, december 1545. RAT, Tilburg R 298, f 7, 15 mei 1552. Loon op Zand R 57, f 140^v, 9 maart 1551. Oisterwijk R 245, f 21^v, 1540.

42. GAH, R 1378, f 156^v, 21 maart 1560.

43. In de authentieke akte zijn de woorden „de Broeckhoven Janss” doorgestreept.

HET GESLACHT BROECHOVEN EN HET HUIS BROECHOVEN

Afstammingsreeks Wouter Bac van Baescot naar de Van Broekhoven-tak in Udenhout en omstreken

WIM CÖP

Afkortingen

ARAB	Algemeen Rijksarchief Brussel
BHIC	Brabants Historisch Informatiecentrum
GAH	Gemeentearchief 's-Hertogenbosch
RAT	Regionaal archief Tilburg
SALHA	Streekarchief Land van Heusden en Altena

(*Vervolg van p. 117*)

VIbis. BEATRIX VAN BROECHOVEN zal omstreeks 1545 zijn geboren. Zij overleed op het feest van Sint Mathias (25 februari) 1532. Omstreeks 1470 – haar kinderen waren immers bij de boedel-scheiding in 1506 meerderjarig – trouwde zij met ridder Gerbrand van der Coulster. Deze overleed voor 1494.

Kinderen uit dit huwelijk waren:⁴⁴

1. Ijsbrand van Coulsteren (ridder). Hij overleed in of kort voor 1528, zoals uit de leenreeks van het *Clappend Scoor* kan worden afgelezen.
2. Adriana van Coulsteren. Zij overleed in of kort voor 1551. Zij bezit in 1530 het eerder genoemde Broekhoven-leen van 24 bunders in Udenhout.⁴⁵ Adriana was waarschijnlijk ongehuwd, maar is in ieder geval zonder wettige nakomelingen na te laten overleden.
3. Beatrix van Coulsteren. Ook zij is zonder wettige nakomelingen na te laten overleden, in of kort voor 1561. Zij heeft waarschijnlijk samen met haar zuster Adriana haar leven lang op het huis Broekhoven gewoond.
4. Agatha of Katheline van Coulsteren trouwde met Jan van Merode. Zij is overleden op 10 maart 1558. Uit hun huwelijk zijn twee zonen bekend: Ysebrand van Merode, die leefde van ongeveer 1535 tot 1594 en trouwde met Maria van Culenburg, en Willem van Merode. Deze laatste stierf in 1596.⁴⁶ In de Tilburgse schepenprotocollen wordt deze dochter van Geerbrand en Beatrix aangeduid als Katheline, in de genealogie van de familie Van Merode als Agatha.

44. RAT, Tilburg R 258, f 14, 10 maart 1506.

45. BHIC, Raad van Brabant 1111, f 481.

46. E. Richardson [pseud.], *geschiede der Familie Merode*, dl. I (Prag, 1877) 239.

Beatrix van Broecheven gaf samen met haar kinderen Adriana, Beatrix en Kathelijn het goed Broecheven op 14 juli 1522 over aan haar zoon, ridder Ysebrand.⁴⁷ Op 28 augustus 1522 verwierf hij – na een rechtsstrijd, zoals reeds vermeld – ook de goederen op Broekhoven die in 1506 aan Jan van Broekhoven waren toebedeeld. De betreffende overdrachtsakte⁴⁸ – belangrijk in het kader van de geschiedenis van het huis en het geslacht Broecheven – luidt woordelijk: *Wij Roever ende Raveschot, scepenen in s’Hertogenbosch, doen cond enen ijegelijcken dat opten dach van hyuden datum deser briefe voir ons gestaen is geweest jouffrouwe Johanna naegelaten wedue wilner Jans van Broecheven, rentmeesters als hij leefden ’slants van Ravensteijn, met haren momboire dair toe van haer vercoren ende haer van de richter nae gewoonte gegeven, die tochte en het geheel rechte haer alse seghden toebehoerende in de drie gedeelten van eenre hove ende hare toebehoerten, gelegen inde parochiën van Tilborch ter plaetse geheiten Broecheven. Welke tochte, als vande drie gedeelten der hoeven ende hare toebehoirten voorscreven metten eene arbitrael uitspraken toender tijden als den xviiden dach der maent van meije inden jaer 1519 bij meesteren Jasperen Stijnen ende Peteren van Waelhem, advocaten inden hove van Brabant, postulerende tusschen de voirscreven jouffrouwe Johanna ter eenre ende Aernt van Broecheven zoon wilner Jan van Broecheven voirscreven ter andere zijde gegeven, der selver jouffrouwe Johanna toegevoegd ende aangewesen is geweest, alse seeghden in eenre acten wesende vande datum voorscreven daer op gemaect breder begrepen te wesen, heeft zij wittelic opgedragen heren Ysbrande van Coulster, ridder, samen metter voorscreven acten ende metten alinge rechte, dat haer ter cause der tochte voorscreven daer inne ende inde brieven daeraf mentionerende enichsins toebehoiren mach, die voorscreven tochte heeft zij oic overgegeven, ende oic daerop ende op tgeheel recht, dat haer inde voorscreven drie gedeelten der hoeve voorscreven competerende is, tot behoeff des voorscreven heer Ysbrands wittelic verlegen in de manieren in dien gewoonlic gebeurende. Die voirscreven jouffrouwe Johanna met haren mombere voirscreven als sculderesse principael op haer ende allen haer gueden nu hebbende ende naemaels verrijgende als dat hij tvoirscrevene opdragen, overgeven ende verthijen ewelic vast ende stedich zal houden sonder enich wederseggen, ende dat zij allen commer ende aenwanck van hare wegen daer inne wesende oft comende den voorscreven heren Ysebranden zal afdoen gehoirlijcken. Ende heeft oic mede die voirscreven jouffrouwe Johanna quijtgescouwen den voirscreven heren Ysebranden van allen pachten, chijnsen, renten ende actiën die zij daer toe soude moegen hebben oft enichsijns daer op mogen sueken in enige toecomende tijden. In kennisse der waarheyt soo hebben wij scepenen voirscreven onse segelen hieraen gehangen.*

Sijmon Blicman

XVcXXIJ .xviiije augustus

47. RAT, Tilburg R 272, f 22, 14 juli 1522.

48. GAH, R 1296, f 227^v, 28 augustus 1522.

Op 25 november 1545 maakten Adriana en Beatrix van Coulsteren voor schepenen van Tilburg hun testament, waarbij zij elkaar mutueel tot erfgenaam benoemden. Beatrix van Coulster verkocht het huis Broecheoven op 25 februari 1561 aan haar neef IJsbrand, zoon van Johan van Merode en Catharina van Coulsteren, zoals uit een Tilburgse schepenaakte blijkt.⁴⁹ Broekhoven werd toen omschreven als een huis met alle opstallen, zoals stallen, bierbrouwerij, bakhuis en alle huisraad, de tuin en enkele andere daarbij gelegen percelen, zoals de verkoopster het tot dan had bewoond en gebruikt, plus nog drie boerderijen voor en achter het huis, die werden gepacht, onder de ploeg waren, werden bebouwd en gebruikt door respectievelijk Gerijt Jan Brocken⁵¹, Mathijs Peter Berijszoon en Claes Claess, met alle opstallen, gewassen, schaarhout en eikenhout, dit alles gestaan en gelegen te Tilburg naast het erfgoed van enkele kinderen van wijlen Dierck Back.

De verovering van het kasteel en het huis Broekhoven te Tilburg in 1581. Falsificatie van M.J. Wegenaar (Brabant-collectie, Universiteit van Tilburg).

49. RAT, Tilburg R 306, f 77, 25 februari 1561.

50. Leo Adriaenssen, *Staatsvormend geweld. Overleven aan de frontlinies in de meierij van Den Bosch, 1572–1629* (Tilburg, 1968) 352. In de jaren 1630 was er op het Huis Broekhoven een lakenververij gevestigd: L. Adriaenssen, „Kleur voor Tilburgs laken. Lakenververijen in stad en meierij van Den Bosch en in Breda in de zeventiende eeuw”, *Noordbrabants Historisch Jaarboek*, XVI (1999) 187.

51. Vgl. L.F.W. Adriaenssen, „Wouter Brock. Begraven onder zijn hobby”, *De Brabantse Leeuw*, XLVIII (1999) 202.

Van 14 tot 29 juni 1581 was het huis (kasteel) Broekhoven bezet door Staatse troepen onder commando van Antoine de la Garde. Deze staken het in brand, toen zij het verlieten. Een enkele keer logeerden er nog soldaten op Broekhoven. Omdat het in 1600 nog

Het zegel van Aert van Broecheven.

verbrand heette, zal er slechts een bijgebouwtje in gebruik zijn geweest.⁵⁰ Ysbrand van Merode overleed in 1594. Vervolgens ging het kasteel of slot Broekhoven met de drie erbij horende hoeven over op zijn zoon Floris, kanuniek van Hilvarenbeek. In de commerboeken van 1604 worden ook de pachters genoemd. Floris verkocht tussen 1633 en 1642 al zijn bezittingen in Broekhoven. Onder meer het slot met twee hoeven kwam in handen van Johannes Gerardi (drossaard van Heeze en Leende). Deze Jan was getrouwd met Maria de Roij, een dochter van meester Jan de Roij, schout van Tilburg tussen 1602 en 1621. Maria de Roij, weduwe van Johannes Gerardi, overleed kinderloos in 1664. Via deling onder de erfgenamen werd het goed Broekhoven verder versnipperd en kwam (een hoeve van) het huis Broekhoven in handen van jonker Mathijs van Cannaert.⁵²

VII. JAN JANSONE VAN BROECHOVEN is geboren omstreeks 1487. Hij is overleden voor 13 mei 1522. Een huwelijk en kinderen zijn van hem niet gevonden.

Volgens de leenakte kreeg Jan het Udenhoutse leengoed *Clapend Scoor* op 13 juni 1517. Hij was in 1519 rentmeester van het Land van Ravenstein, zoals blijkt uit een tweetal Bossche schepenakten.⁵³ Hij zal gestorven zijn voor 12 mei 1522. Dan wordt zijn broer Aert immers leenman van het betreffende goed.

VIIbis. **AERT JANSONE VAN BROECHOVEN** zal geboren zijn omstreeks 1485. Hij was immers in 1512 nog minderjarig. Hij overleed voor 16 juni 1543. Hij trouwde met Christyne van Dryele, die overleed voor 27 augustus 1552.⁵⁴

Aert Jansone van Broecheven was drost en rentmeester van het graafschap en land van Megen (vermeld op 16 augustus 1516), schepen van Breda in 1524 en 1525 en drossaard in Geel in 1536. Kort na het overlijden van Aert woonde zijn weduwe in Geel. Aert van Broecheven zegelde als schepen van Breda. Zijn zegel – zie de afbeelding hiernaast – hangt aan een brief van 12 augustus 1525. Het randschrift luidt duidelijk Broecheven. Het zegel is gelijk aan de beschrijving van het zegel van Back.⁵⁵

Aert en Christyne hadden tenminste drie dochters:⁵⁶

1. Jonkvrouw Peternelle van Broecheven Aertsdochter, trouwde met jonkheer Jan van Lisbonne.
2. Jonkvrouw Katlijne van Broecheven, getrouwd met Pauwels van Hulsen.
3. Marie van Broecheven.

VIIter. **JAN DEN JONGEN JANSONE VAN BROECHOVEN** is geboren in 1490⁵⁷ en is overleden voor 7 november 1554. Hij was getrouwd met Marike N. Hij woonde in 1550 als poorter in Geertuidenberg. Hij en Marike hadden tenminste twee kinderen:

1. Cornelis van Broecheven.
2. Jan van Broecheven.

52. J.A.J. Beex, „Johan Gerardi en het ‘Huis van Broekhoven’ te Tilburg”. *De Brabantse Leeuw*, XVII (1968) 39.

53. GAH, R 1293, f 99^v, 3 februari 1519. R 1296, f 227^v, 28 augustus 1522.

54. H.J.A. van Son, „Nieuwe gegevens over de geslachten van Broekhoven uit Tilburg en St. Oedenrode”. *De Nederlandse Leeuw*, LIV (1936) 338.

55. W.J.F. Juten, „Noordbrabantsche zegels”. *Taxandria*, XVI (1900) 135.

56. Van Son, „Nieuwe gegevens”, 8.

57. Van Son, „Nieuwe gegevens”, 9.

Van Son⁵⁸ duidt de bovenstaande Jan Jansone van Broecheven aan als Jan de ouden. Dit is echter onwaarschijnlijk, omdat de Jan die het *Clappend Scoor* in leen had zeker voor 1490 is geboren.

VIIquater. WILLEM JAN AERTSE VAN BROECHOVEN is geboren omstreeks 1490 en leefde nog in 1536. Hij trouwde voor 1515 met Digna Jan Jans des ouden Backs. Digna was een dochter van Jan Back die Coster geheten van Broecheven en Juet Jacob van Buerden.

Willem had in ieder geval tussen 1538 en 1544 een huis op de Heuvel onder Tilburg. Van hem is een zoon bekend:⁵⁹

1. Antonius van Broecheven.

VIIquinquies. AERT NATUURLIJKE ZOON VAN JAN AERT VAN BROECKHOVEN is omstreeks 1490 geboren. Hij wordt in 1522 genoemd als pachter van de hoeve in Klip in de Scaar⁶⁰ en is overleden tussen 14 juni 1554 en 1558. Hij trouwde met Janneken, een dochter van Gerrit Wouters die Bont en Elisabeth.

Het bewijs dat de bovenstaande Aert van Broecheven, die trouwde met Janneken Gerrit Wouters die Bont, de natuurlijke zoon was van de Jan van Broecheven die de bezitter was van het goed Broecheven, volgt uit het combineren van een akte betreffende de verkoop van het leen *Clappend Scoor*⁶¹ een Tilburgse schepenakte van 15 mei 1552⁶² waarbij Aert een erfelijke cijns uit een van de hoeven van het goed Broekhoven krijgt – ook nog genoemd in een Tilburgse schepenakte van 7 december 1600 – en uit de delingsakte van de kinderen van Aert Janssen van Broecheven en Jenneken Gerrit de Bont.

De akte uit 1552, waarin een erfelijke cijns aan Aert van Broecheven werd toegekend uit de goederen te Broecheven⁶² luidt: Jonkvrouw Beatrix van Coulsteren dochter van wijlen Geerbrandt van Coulsteren met haar momber (...) hebben geloofd als schuldenaars te betalen aan Jan zoon van Aert van Broecheven **natuurlijke** zoon van wijlen Jan van Broecheven ten behoeve van deze Aert, zijn vader voornoemd, een jaarlijkse en erfelijke cijns van 18 carolusgulden (...) uit drie hoeven, die de voornoemde jonkvrouw heeft liggen in de parochie van Tilburg ter plaatse genaamd Broecheven.

Ook in de delingsakte van de kinderen van Aert Jansen van Broecheven en Jenneken Gerrits de Bont⁶³ wordt de betreffende cijns genoemd: *so is de voorscreven kijnder Jans van Broecheven ten deelen gevallen (...) noch xviii gulden stuyvers op Beatrix van Broecheven.*

Ook in een Tilburgse schepenacte van 7 december 1600⁶⁴ wordt deze cijns nog genoemd, als zijnde terecht gekomen bij Dirck Jansen van Broecheven, zoon van Jan Aert Jansen van Broecheven: *Dirck soone wijlen Jan Aertssoon van Broecheven eenen jaerlijcken ende erfelijcken chijns van achthien carolus ghulden (...),*

58. Van Son, „Nieuwe gegevens”, 7.

59. RAT, Tilburg R 284, f 46, 1538.

60. GAH, R 1296, f 200^v, 7 juli 1522.

61. GAH, R 1296, f 200^v, 7 juli 1522.

62. RAT, Tilburg R 298, f 7, 15 mei 1552.

63. RAT, Oisterwijk R 263, f 81, 4 januari 1559.

64. RAT, Tilburg R 346, f 49, 7 december 1600.

welcke chijsn jouffrouwe Beatrix van Colsteren dochter wijlen Gerbrand van Colsteren metten momber geloofd hadden als principael schulder te gelden, te gheven ende wel te betalen Jannen den soone van Aerdt van Broecheoven natuurlijke soone wijlen Jans van Broecheoven tot behoeff desselfs Aerdt, sijns vaders voirscreven op Sint Servaesdach bisschop uijt ene van de achterste drijve hoeven (...) ter plaetse gehijten Broecheoven bij de huijsinge jouffrouwe Beatrix ende joncheer Willem.

Aert Jansen van Broecheoven verwierf vele goederen en aan ieder van zijn kinderen werd een hoeve of huis met bijbehorende gronden toebedeeld in 1558. Hij komt – vooral rond 1550 – vele malen voor in de schepenprotocollen van Oisterwijk en Loon op Zand. Vaak is hij daarbij de financier bij onroerend-goedtransacties. Ook doet hij vele transacties met jonker Dirck van Grevenbroeck, heer van Loon. Nooit wordt hij genoemd als schepen of schout. De kinderen van Aert Jansen van Broecheoven en Janneken Gerits de Bont volgen uit de delingsakte op 4 januari 1559 voor schepenen van Oisterwijk:⁶⁵ *Wouter ende Gerit, zonen wijlen Aert Janssen van Broecheoven daer moeder aff was Jenneke dochter wijlen Gerits de Bont. Michiel Willem Laureijsen als man ende momboir van Jenneke sijne huijsvrouwe; Aert Mertenssen de Meijer als man ende momboir Dingsen sijne huijsvrouwe; Peeter Ariens de Lepper als man ende momboir van Hendrixken sijne huijsvrouwe, gesusteren, dochters Aertsen van Broecheoven ende Jenneke voorscreven. Ende Robbert Lambert Leijnen ende Huijbert Jan Woutersen als momboirliken hun geset en geordineert van Heijliger en Diercken onmondige zonen wijlen Jan zone Aertsen voorschreven. (...) Ende hebben (...) met malcander gemaect en gedaen (...) erffdeijlinge van de goederen henlieden aenbecomen en achterge;aeten van hunne ouders.*

Via deze boedelscheiding kregen alle kinderen van Aert Jan van Broecheoven een hoeve of huis, diverse stukken land en renten:

- is voornoemde Wouter ten deel gevallen een stede, te weten huijs, hoff, schuer ende andere timmeringe met haeren gronden en toebehoirten XXIII lopens oft daeromtrent begrepen, zoe groot ende cleijn als deselve toendertijd van Aert Dircx stede gedeijlt is, gelegen inde prochie van Oisterwijk in Udenhout aent sant tussen erffe Aert Dircx (...) ende tussen (...) de hoeve van Tongerloo.
- Geridt is ten deel gevallen een hoeve met alle haere rechten ende toebehoirten zoe groot ende cleijn als wijlen Aert van Broecheoven deselve hoeve tegen de gerechten vande testamente wijlen Heijlken dochter wijlen Reijnen vande Hoewel (...) bij opdrachten erffelijck vercregen hadde, nyet daerinne achtergelaten off wtgescheidjen, behalven oft wtgenomen een stuck beemd genoempt den Schoorbeempt, dewelcke Peeter Ariensen de Lepper) hebben zal.
- sal Michiel Willemsen hebben ende erfflijck bezitten een stede

65. RAT, Oisterwijk R 263, f 81,
4 januari 1559.

met haere rechten ende toebehoirten, waer oft tot wat plaetse deselve gelegen is, dewelcke Aert van Broeckhoven tegen Claes Ghijsbertsen van Goirle ende zijne kijnderen toenderentijt gecocht heeft, nyet daer aff gescheijden.

- Peter Arien de Lepper is ten deel gevallen een hoeve, te weten: *huijs, hoff, schuer ende schapskoijs, schop met haeren grond (...) ende andere rehten ende toebehoirten, gelegen inde prochie van Oisterwijk in Udenhout, zoe groot ende cleijn als Aert van Broeckhoven deselve hoeve vercregen heeft tegen de erffgenamen van wijlen Gijsbert van Bladel.*
- Aert Martense zal erfelijk bezitten een hoeve *met allen haeren rechten ende toebehoirten zoo groot ende cleijn als deselve tegen de heer van Loon bij erffwisselinghe vercregen is, gelegen in de prochie van Loon aent Ven tussen de erffgenamen heer Jacop Sanders ende tussen de gemeijnt van Drunen.* (Opmerking: is dit een deel van 't Clappend Schoor, die immers gelegen was tussen Gheert Sanders en het *ghemeijnt tsand* van Drunen?⁶⁶)
- *zoe is de voorschreven kijnder van Jan van Broecheoven ten deel gevallen ende erfelijck aengecomen een huijs ende hoff met zijnen gronden ende toebehoirten metten weijke ende de langen beemd daeraen liggende ende een schoor XVI loopens oft daeromtrent begrepen, gelegen inde prochie van Oisterwijk aent sant.* (de herkomst wordt niet vermeld!) (...) *Noch XVIII guldens stuijvers op Beatrix van Broecheoven.*

Op 10 december 1563⁶⁷ deelden de kinderen nog een aantal renten en cijzen die jonkheer Dirck van Grevenbroeck aan Aert Jansen van Broecheoven verschuldigd was.

De kinderen van Aert en Janneke waren:

1. **Jan Aertse van Broecheoven**, volgt onder VIII op pagina 189.
2. Gerit Aertse van Broecheoven, volgt onder VIIIbis op pagina 189.
3. Wouter Aertse van Broecheoven, volgt onder VIIIter op pagina 190.
4. Janneken Aertse van Broecheoven is overleden te Berkel op 11 augustus 1617. Zij was getrouwd met de Tilburgse schepen Michiel Willem Laureijzen.⁶⁸
5. Dimpna Aertse van Broecheoven is overleden voor 1584. Zij trouwde met Aert Martensse de Meijer. Deze laatste overleed voor 1584. Uit hun huwelijk zijn tenminste twee zonen geboren: Peeter en Willem.
6. Hendrixke Aertse van Broecheoven is overleden te Berkel in maart 1618. Zij trouwde met Peter Adriaen de Lepper. Hun kinderen waren volgens de boedelscheiding van 3 maart 1590:⁶⁹ Jan, Embert, Ida (getrouwd met Claes Jansen de Cock), Anna (getrouwd met Willem Aernden Brekelmans), Maria (getrouwd met Joost Cornelis Jacopse), Lucia en Adriana.

66. Is dit een deel van 't Clappend Schoor, dat immers gelegen was tussen Gheert Sanders en het 'gemene zand' (Drunen)? BHIC, Raad van Brabant 1111, f 481.

67. RAT, Loon op Zand R 57, f 323, 10 december 1563.

68. G. Berkelmans, „Nogmaals Van Rund”, *De Brabantse Leeuw*, XLIII (1994) 110-115.

69. RAT, Oisterwijk R 284, f 91^v, 1590.

VIII. JAN AERTSEN VAN BROECHOVEN zal omstreeks 1525 zijn geboren, en is overleden tussen 1552 en 1558. Zijn echtgenote is niet bekend. Zijn kinderen worden genoemd in de delingsakte van Jans ouders:

1. Dierck Janssen van Broecheven, volgt onder volgt onder IX op pagina 191.
2. Heijliger Janssen van Broecheven, volgt onder IXbis.

Jan is voor het maken van de boedelscheiding van de erfgenamen van Aert Janssen van Broecheven in 1558 overleden. Hij wordt in de schepenprotocollen van Loon op Zand genoemd op 27 december 1551. Hij is het ook die de eerder genoemde cijns van 18 gulden regelt op 15 mei 1552 met Beatrix van Coulsteren uit de drie hoeven op Broecheven ten behoeve van zijn vader Aert van Broecheven.⁷⁰

VIIIbis. GERIT AERTSEN VAN BROECKHOVEN is geboren rond 1530 en is overleden in 1600. Hij trouwde met Jenneke Gerit Francken. Deze laatste overleed na 1609.

De kinderen van Gerit Aertsen van Broecheven en Jenneke volgen uit de akte van boedelscheiding⁷¹ door hun kinderen op 29 januari 1609. De kinderen deelden eerst in groepen van twee en vervolgens werd door vijf kinderen gedeeld (waarbij de kinderen van Adriaen niet worden genoemd). Het begin van de akte luidt als volgt en bevat verder:

- *Gerit sone wijlen Gerit Aertssen van Broecheven daer moeder aff was Jenneke Gerit Francken ter eenre, ende (...) Aerden ende Geritken, broeder en suster, onmondige natuurlijke kinderen wijlen Adriaen sone Gerit Aertssen van Broeckhoven ende Jenneken voorscreven (...) ter andere zijde hebben onderlinge ende malcander gedaen ende gemaect erfdeijlinge.*
- *Joost Janssen van Ierssel als man ende momboir Marie sijne huijsvrouwe, ende Aert Wouters van Laerhoven als man ende momboir Anneken, sijne huijsvrouwe, gesusteren, dochteren wilen Gerit Aerts van Broecheven daer moeder aff was Jenneken dochter Gerit Francken hebben onderlinge ende met malcander gedaen ende gemaect erfdeijlinge.*
- *Jan ende Gerrit, gebroeders, sonen wijlen Andriesen sone wijlen Gerit Aertsen van Broeckhoven bij deselven Geriden ende bij wijlen Jenneke sijne huijsvrouwe dochter Gerit Francken tsamen verweckt. Meester Cornelis van Aelst als man ende momboir Josijne sijne huijsvrouwe dochter wijlen Andriesen voirgenoeft; ende deselve meester Cornelis ende met hem Gerit Geritssen van Broeckhoven als momboiren van Heijliger ende Dircken, onmondige kinderen wijlen Andriesen voirgenoeft (...) ter eenre, ende Jan Aertsen van Grevenbroeck als man ende momboir Cornelia sijne huijsvrouwe, dochter wijlen Gerit Aertssen van Broeckhoven ende Jenneke Francken voirgenoeft ter andere sijde, heb-*

70. RAT, Tilburg R 298, f 7, 15 mei 1552.

71. RAT, Oisterwijk R 303, f 4, 29 januari 1609.

ben onderlinge ende met malcander gedaen ende gemaect erfjdeijlinge. Hebben gemaect erfjscheijdinge.

De kinderen van **Gerrit en Jenneke Gerrit Francken waren:**

1. Anneke Gerit Aertsen van Broecheven werd geboren rond 1565, en is begraven te Udenhout op 30 november 1644. Anneke trouwde met Aert Wouter Aerts van Laerhoven.⁷² Deze was een zoon van Wouter Aert Janssen van Laerhoven en Jenneke Hendrick Heesters. Aert is begraven te Loon op Zand 29 april 1645.
2. Gerit Gerit Aertsen van Broecheven, volgt onder IXter.
3. **Adriaen Gerittsen van Broecheven, volgt onder IXquater.**
4. Marie Gerit Aertsen van Broecheven trouwde met Joost⁷³, zoon van Jan Joost Jan van Eerssel en Hendrickske Peeter Adraen Sterts.
5. Andries Gerrit Aertsen van Broecheven, volgt onder IXquinquies.
6. Cornelia Gerit Aertsen van Broecheven is overleden na 1617. Zij trouwde met Jan Aerts van Greevenbroeck. Hij was een kleinzoon van Adriaen van Greevenbroeck, eertijds schout van Loon op Zand.⁷⁴ Jan is overleden voor 1617. De kinderen van Jan en Cornelia waren: Cornelis, Aert en Adriaen.⁷⁵ Cornelis – zoon van bovengenoemd echtpaar, zoals volgt uit de verwantenkring⁷⁴ van Cornelis⁷⁵ – komt op 5 oktober 1616 in zijn woonplaats Udenhout ten gevolge van een *ongeval ende neerslach* tijdens een ruzie met Jan Jan Emmen – bij terugkomst van de markttag in Waalwijk – om het leven. De veronderstelling van Van Bokhoven dat Adriana Aerts van Greevenbroeck getrouwd zou zijn met Gerit Gerritsen van Broecheven is niet juist. Wel zijn ze tante respectievelijk oom van Cornelis. De toedracht van deze zaak is beschreven in een verklaring van genoemde Jan Jan Emmen, zoals vastgelegd in de hertogelijke remissieboeken op 24 maart 1617.⁷⁶ De zoenbrief omtrent deze doodslag, met als middelaar onder meer meester Jan de Roij, schout in Tilburg, is voor schepenen van Venloon – *dat men noempt Loon opt Sandt* – gemaakt op 16 december 1616.⁷⁷ De voornaamste bepalingen in de zoenbrief waren: Een *voetval in swarte cledern tot aensien van de naeste vrinden ende wethouderen van Venloon*, 6 gulden aan elk van de kerken respectievelijk kapel van Oisterwijk, Loon en Udenhout, 2 mud rogge voor de armen, de begrafenis en proceskosten vergoeden, tot *behoeff van de wedue ende haere kynderen voir hen verlies ende schade te betaelen thienhondert gulden in drij termijnen*, verbanning voor hem en zijn huisvrouw voor een periode van twee jaar en het mijden en uit de weg gaan van de *vrinden* van Cornelis in de omliggende plaatsen. De kwijting van de betaling van de *thienhondert gulden* aan de weduwe Jenneke Peeters vond plaats op 9 februari 1618.⁷⁸

VIIIter. WOUTER AERTSE VAN BROECHOVEN werd geboren

72. L.F.W. Adriaenssen, „De erfgenamen van heer Ghijsel Back. § 9. „Van Laerhoven”, *De Brabantse Leeuw*, XLIX (1990) 188.

73. F.W. Smulders, „Van Iersel (Udenhout e.o.)”, *De Brabantse Leeuw*, IV (1955) 17.

74. A.J.L. van Bokhoven, „Jr Raas van Greevenbroek, heer van Mierlo, overleden Ao. 1532, zijn bastaardkinderen en de moeder van (enkele) dier kinderen”, *De Brabantse Leeuw*, XXVI (1977) 18.

75. RAT, Loon op Zand R 63, f 67, 11 mei 1617.

76. ARAB, Raad van Brabant 654, f 146^v, 24 maart 1617.

77. RAT, Loon op Zand R 63, f 36^v, 16 december 1616.

78. RAT, Loon op Zand R 63, f 67, 9 februari 1618.

omstreeks 1522. Hij trouwde met Engela⁷⁹, een dochter van Wouter van de Hezeacker en Adriana Cornelis de Leeuw. Van Wouter Aertsen van Broecheven is vooralsnog geen delingsakte gevonden. Kinderen van hem – Peter en Aert – volgen uit een tweetal akten in de Bossche protocollen uit 1573 en 1591.⁸⁰

De bekende kinderen zijn:

1. Peter Wouterse van Broecheven.
2. Jan Wouter Aerts van Broecheven, volgt onder IXsexies.
3. Aert Wouterse van Broecheven, volgt onder IXsepties.

IX. DIERCK JANSEN VAN BROECHOVEN werd geboren omstreeks 1555, en overleed omstreeks 1615. Hij trouwde met Anneke Gerits. Onder meer in 1600 en 1611 was hij schepen in Venloon. Zijn kinderen maakten op 22 december 1625 een boedelscheiding voor schepenen van Loon op Zand:⁸¹ *Dierck ende Anthonis, gebroederen, sonen wijlen Dierck Janssen van Broecheven bij den selven Dierck ende Anneken Geerits sijne huijsvrouwe tsamen verweckt. Barbara dochtere wijlen Dierck Janssen ende Anneken Geerits (...) met eenen momboir (...) haer bij den heere gegeven. De vermelte Anthonis soe voer hem selve als mede als momboir met Jan Adriaen Thomas over d'onmondige kinderen van wijlen Frans Diercxsen verweckt bij Jenneken dochtere Dierck ende Anneken voorgenoemt, midtsgaders deselve Anthonis als momboir met Wouter Jan Wouters over d'onmondige kinderen wijlen Gerardt sone wijlen Dierck ende Anneke voorgenoemt int bijwesen van Dymrna dochtere wijlen Jan Wouter Claessen, moedere der vermelte onmondige kinderen van wijlen Gerart Diercx vermeldt – hebben onderlinge ende met malcanderen gedaen ende gemaect eene erfdeijlinge ende erfsscheidinge vande goederen (...) henlieden ende den voorscreven onmondige kinderen midts der doot ende affleijvicheijt van Dierck ende Anneke voorgenoemt desselfs aengecomen.*

Kinderen:

1. Anthonis Diercksen van Broecheven trouwde met een onbekende vrouw. Uit een akte te Loon op Zand van 14 januari 1651⁸² blijkt dat zij tenminste de volgende kinderen had: Cornelis, Barbara (getrouwd met Jan Jansen), Maijken (getrouwd met Cornelis Willems) en Anneke.
2. Dierck Diercksen van Broecheven.
3. Barbara Diercksen van Broecheven is omstreeks 1575 geboren en overleden op 4 juli 1637. Zij trouwde met Willem Hendricxe Schoenmakers. Willem overleed voor 1618. Uit de akte van boedelscheiding te Loon op Zand van 15 januari 1638⁸³ blijkt dat zij tenminste vier kinderen hadden: Cornelis, getrouwd met Maijken Joost Rutten van Berlicum; Jan; Michiel Franssen, getrouwd met Cathelijn of Elisabeth; Adriaan Dierck Quirijnen, trouwd met Cathelijn of Elisabeth.
4. Gerit Dircksen van Broecheven is geboren omstreeks 1580 en overleden voor 14 maart 1619. Hij trouwde met Dimpna Jan Wouter Claessen de Bont. Zij overleed voor 27 maart

79. P.L. Leget-Kuijlen en J.N. Leget, „Van den Bosch”, *De Brabantse Leeuw*, XLV (1996) 159.

80. GAH, R 1397, f 192, 1573. R 1407, f 87, mei 1591.

81. RAT, Loon op Zand R 64, f 11, 22 december 1625.

82. RAT, Loon op Zand R 73, f 62, 14 januari 1651.

83. RAT, Loon op Zand R 68, f 54, 15 januari 1638.

1651. Dimpna hertrouwde met Willem Adriaen Willemse Cuilman. Kinderen uit Dimpna's eerste huwelijk waren:⁸⁴ Jan, getrouwd met Aleijdken Marten Peterse; Cathelijm, getrouwd met Jan Adriaen Jansen van Oosterhout; Maijke, getrouwd met Hendrick Nicolaes van de Graeff; Willem („innocent wesende”). Kinderen uit Dimpna's tweede huwelijk waren:⁸⁵ Jan en Cornelis.

5. Jenneke Diercksen van Broecheven trouwde met Frans Dierck Franssen van de Hove. Hun kinderen waren:⁸⁶ Dierck, Ida (getrouwd met Peter, natuurlijke zoon van Adriaen Heijligers van Broecheven), Lambertken (getrouwd met Bartholomeus Willemsen), Cathelijm (getrouwd met Huijbert Hendrik Folders), Jan, Cornelis en Neeltken.

(Wordt vervolgd)

84. RAT, Loon op Zand R 71, f 74,
9 december 1645.

85. RAT, Loon op Zand R 70, f 6^v,
13 januari 1652.

86. RAT, Loon op Zand R 66, f 82^v,
9 mei 1634.

Aan dit nummer is meegewerkt door:

Leo Adriaenssen, Van der Hoopstraat 85-3, 1051 VD Amsterdam
Drs. M.J. Bicknese, Schoonhout 144, 4872 MD Etten-Leur
Wim Cöp, Ruitersweg 4a, 5406 NE Uden
A.C.M. Neggers, Langakker 29, 5283 TE Boxtel
Ad. Pijnenburg, Aalsumstraat 35, 5036 CE Tilburg
Arie-Jan Stasse, St. Josephlaan 47, 3551 VB Utrecht
Nel van Spaendonk, Bachlaan 242, 5011 BE Tilburg

HET GESLACHT BROECHOVEN EN HET HUIS BROECHOVEN

Afstammingsreeks Wouter Bac van Baescot naar de Van Broekhoven-tak in Udenhout en omstreken

WIM CÖP

Afkortingen

RAT Regionaal archief Tilburg
SALHA Streekarchief Land van Heusden en Altena

(Vervolg van p. 192)

IXbis. HEIJLIGER JANSEN VAN BROECHOVEN werd omstreeks 1554 geboren, en overleed voor 1610. Hij trouwde met Adriaentken Aert Adriaens van Grevenbroeck, die overleed te Loon op Zand 31 augustus 1625. Was was hertrouwd met Peter Adriaens van Gorcum, die in Loon op Zand overleed op 7 september 1625.

Heijliger en Adriaentken hadden tenminste vijf zonen:⁸⁷ *Jan Aertsson van Grevenbroeck heeft wettelijk ende erfelijk vercofft Janne, Ariane, Corst, Dirck ende Aerdet Heijligers, gebroeders, kijnderen ende erfgenaemen van wijlen Heijliger Janssen, eenen ackerland (...) geleghen binnen de heerlicheijt Venloon op de Meulenstraet bij de waterlaet (...) van Aerdt Arijaenssen van Grevenbroeck aenbestorven.* Op 4 april 1626 maken de erfgenamen van Heijliger Janssen van Broecheven en zijn huisvrouw Adriaentke Aertssen van Grevenbroeck een erfdeling. Vier van de vijf zonen zijn dan reeds overleden. Alleen Corstiaen – die in dat jaar schepen was in Venloon – leeft nog. Hij overlijdt enkele maanden na het maken van de verdeling:⁸⁸ *gecompareert Corstiaen sone wijlen Heijliger Janssen van Broecheven bij den selven wijlen Heijliger ende Adriana zijne huijsvrouw dochter wijlen Aert Adriaens van Grevenbroeck tsamen verweckt, soe voir sijn selven als oijk als eenich erfgenaem aengaende de Brabantsche goeden van wijlen Jan Heijliger sijnen broeder. De voorschreven Corstiaen insgelijk als momboir van de vaederlijke zijde van d'onmondige kinderen wijlen Adriaen, Dierck ende Aert, gebroederen, kinderen van Heijliger ende Adriana voorschreven, ende Bastiaen Geritssen, Adam Martens inden naeme van Adam Adriaens sijnen schoonvader ende Jan Robben, altesaemen momboirs vande moederlijke*

87. RAT, Loon op Zand R 61, f 92^v,
2 juni 1610.

88. RAT, Loon op Zand R 64, f 34^v,
4 april 1626.

zijde van voornoemde onmondige kinderen respective, ende hebben gemaect (...) erfdeijlinge vande goeden naebeschreven, den voornoemde Corstiaen bij ende overmits den doot van Heijliger ende Adriana voerschreven ende voirts midts d'affleijvicheijt vande voorschreven Jan Heijligers ende alsoe voir twee vijffste deelen, ende voorschreven onmondige kinderen elcke van hen stuecx gewijse oick een vijffste deel bij den rechte van successie erfelijck aengecomen zijnde, soe men verclaerden.

Kinderen:

1. Jan Heijliger Jansen van Broecheven, zonder wettige nakomelingen na te laten overleden voor 4 april 1626.
2. Adriaen Heijliger Janssen van Broecheven is overleden voor 20 maart 1626. Hij trouwde met Marie, dochter van Adriaen Zeghers. Als hun kinderen zijn bekend: Heijliger, Hendrick, Adriana (gehuwd met Ferdinandus Balthazar van der Sterre), Jan, Peterken en Barbelken.⁸⁹ Daarnaast had Adriaen een natuurlijke zoon Peter Adriaen Heijligers, overleden op 12 juni 1638. Deze was gehuwd met Yda, dochter van Frans Dierck Franssen van de Hove en wordt nadrukkelijk genoemd in het testament van zijn oom Corstiaen.⁹⁰
3. Corstiaen Heijliger Janssen van Broecheven is overleden tussen 17 juli en 4 augustus 1626. Hij ging in ondertrouw op 12 augustus 1612 te Loon op Zand met Engelken Goijaert Embrechts. Zij overleed op 1 september 1625 Corstiaen testeerde *sieck te bedde liggende* voor schepenen van Loon op Zand op 17 juli 1626. Als kinderen – Anna en Adriaentken worden genoemd in zijn testament – zijn bekend: Anna, getrouwd met Jan Leenaertsen Boom; Adriaentken; Petra en Heijliger (de laatste twee zijn overleden voor 6 augustus 1631).
4. Dierck Heijliger Janssen van Broecheven trouwde op 2 februari 1615 te Loon op Zand met Maria, dochter van Adam Adriaens de Mulder. Hun kinderen maakten op 28 september 1647 een boedelscheiding⁹¹ te weten: Neeltken, getrouwd met Geeridt Cornelisse Tuijmelaer; Adriaentken, getrouwd met Marten Andriessen; Heijliger en Adriaen.
5. Aert Heijliger Jans van Broecheven is overleden voor 4 april 1626. Hij trouwde met Heijlwich Henrick Adriaen Laureijsen. Zij hadden een dochter Heijlwich, die voor 6 augustus 1631 reeds was overleden.⁹²

IXter. GERIT GERIT AERTSEN VAN BROECKHOVEN is geboren omstreeks 1560 en overleden in 1630. Hij trouwde met Marie Coppen. Zij was een dochter van Wouter Peter Coppen en Jenneke Hendrick Wouter Adriaens Cauwenbergh.

In 1609 was Gherit Gherit Aertsen van Broeckhoven borge-meester in Udenhout. Op 6 februari 1632 maakte zijn weduwe Marie voor schepenen van Loon op Zand haar testament:⁹³ *Marie dochter wijlen Wouter Peter Coppen naegelaeten weduwe wijlen*

89. RAT, Loon op Zand R 65, f 224, 22 februari 1632.

90. RAT, Loon op Zand R 64, f 63, 1626.

91. RAT, Loon op Zand R 71, f 221.

92. RAT, Loon op Zand R 65, f 194, 6 augustus 1631.

93. RAT, Loon op Zand R 65, f 226, 6 februari 1632.

Geridt Gerritsen van Broecheven woonende inde prochie van Oosterwijk ter plaetse genoempt Udenhout opde Schoorstraete. De boedelscheiding van de goederen van Gerit Geritsen van Broekhoven en Maria Copen door hun (klein)kinderen vond plaats in 1648 voor schepenen van Oisterwijk:⁹⁴ Jan ende Anna, broeder ende suster, kinderen wijlen Gerit Geritsen van Broeckhoven bij deselven wijlen Gerart en wijlen Marie sijne hujsvrouwte dochter wijlen Copen tsamen verweckt. De voorscreven Anna geassisteert met Adriaen Geraerts van Dam, haere swager, als haere gecoren momboir. Janne soo voor hem selve ende daerenboven die voorscreven Jan als transport hebbende van (...) Geriden, sijne broeder, oijck sone wijlen Gerart ende Marie voorscreven. Jan sone Gielis Geldens als man ende momboir van Engelken sijne hujsvrouwte; Adriaen oone Wouter Stevens als man ende momboir Hester sijne hujsvrouwte; Willem Cornelis Berthens als man ende momboir Jenneke sijne hujsvrouwte; allen gesusters, dochters van wijlen Gerit en Maria voorschreven. Matheus Jansen als man ende momboir van Cornelia sijne hujsvrouwte, voordochter wijlen Wouter sone wijlen Gerart ende Marie voorscreven, soo voir sijn selven als mede in den name ende vanweghe van Cornelisen Jansen Ruijshoven als man ende momboir Peterke sijne hujsvrouwte, oijck dochter wijlen Wouter sone wijlen Gerart en Marie voorscreven; deselve Matheus alsnoch inde name ende vanwegen ende hem fort ende sterck makende voor Jenneke dochter wijlen Wouter voorscreven ende daerenbovens hem sterck makende voor de onmondige kinderen wijlen Adriaen sone wijlen Wouter voorscreven. Adriaen sone wijlen Aerdt sone wijlen Gerart ende Marie (...) ende hebben met malcander gemaect erfdeijlinge.

Uit bovenstaande akte volgen de volgende kinderen:

1. Aert Gheritssen van Broecheven trouwde met een onbekende. Uit dit huwelijk is tenminste geboren een zoon Adriaen, zoals volgt uit een Tilburgse acte uit 1648:⁹⁵ Adriaen zoon wijlen Aert Gherits van Broeckhoven draagt over aan Jan Gherits van Broeckhoven, zijn oom.
2. Engeltgen Gherit Gherit Aertsen van Broeckhoven werd geboren omstreeks 1588. Zij trouwde op 26 januari 1613 te Oisterwijk met Aert Claessen. Hij overleed voor 1639 en was een zoon van Claes Jan Joost Daniels van Diessen en Marie Jan (de jonge) Joost van Eerssel.⁹⁶ Engeltgen hertrouwde met Jan Dielis Geldens. Uit het eerste huwelijk werden tussen 1613 en 1634 acht kinderen geboren: Lijsken, Petra, Joanna, Margaretha, Adrianus, Maria, Nicolaus en Nicolaus.
3. Anna Gherit Gheritssen van Broecheven, trouwde met Anthonis Hendricks inden Elshout. Hun kinderen waren volgens de boedelscheidingsakte van 23 februari 1651:⁹⁷ Jenneke, getrouwd met Symon Jansen Boel; Adriaen; Gerard; Heylke, getrouwd met Adriaen Gerards; Marcellis; Catharina; Hendrickske, getrouwd met Adriaen Jansen Olieslager; en Peterke.

94. RAT, Oisterwijk R 342, f 74, 1648.

95. RAT, Tilburg R 361, f 259, 1648.

96. F.W. Smulders, ah Van Iersel (Udenhout e.o.)", *De Brabantse Leeuw*, IV (1955) 17.

97. SALHA, Drunen R 858, f 84v, 1651.

4. Gerit Gherit Gheritssen van Broecheven is geboren rond 1586 – in 1617 heette hij 31 jaar oud⁹⁸ –, ging in ondertrouw op 7 juni en trouwde op 30 juni 1613 te Oosterwijk met Agnes Claessen, dochter van Niclaes Jan Joost van Ierssel. Hij hertrouwde met Hendricxke Jan Laureijs Teeuwen.
5. Heesken Gherit Gheritssen van Broecheven trouwde met Adriaen Wouter Stevens.
6. Jenneke Gherit Gheritssen van Broecheven trouwde met Willem Cornelis Berthens.
7. Wouter Gherit Gheritssen van Broecheven is overleden voor 1632. Hij trouwde met een onbekende vrouw en hertrouwde met Jenneke. Hij werd vader van Cornelia (gehuwd met Mattheus Jansen), Peterken (gehuwd met Cornelis Janssen Ruijshoven), Jenneken en Adriaen.
8. Jan Gherit Gheritssen van Broecheven is geboren omstreeks 1600 en trouwde tweemaal, zoals blijkt uit zijn testament uit 1667.⁹⁹ Hij trouwde te Oosterwijk op 13 november 1627 met Jenneke Willem Matheus Berchmans. Zij overleed te Udenhout op 9 juni 1645. Jan hertrouwde met Maria Wijtmans, dochter van Wijt Peter Wijtman van Eerssel en Peeterken Henricx Anthonissen de Cort. Maria overleed na 1 juli 1699. Uit het eerste huwelijk werden geboren: Peterke, getrouwd met achtereenvolgens Adriaan Peter Claas de Cock en Cornelis Willem Jan Swagemakers; Peter, getrouwd met Maria Peters van de Pasch; Jenneke, getrouwd met Adriaan Jan Gerits de Cort; Gerrit, in 1667 in *Oostindiën wesende*.¹⁰⁰ Uit het tweede huwelijk werden geboren: Jenneke, getrouwd met Wouter Jansen (van Laerhoven); Maria de oudste, getrouwd met Jan Adriaan Willem Breeckelmans; Lucia, getrouwd met Willem Robbert Breckelmans; Wijtman of Winandus, getrouwd met Maria Hendrick Ariens van Giersbergen; Joannes; Petronella (*gemellae*); Maria de jongste (Maria Magdalena, *gemellae*), getrouwd met Theodorus Wilhelmus van Hasselt.

IXquater. ADRIAEN GERIT AERTSEN VAN BROECHOVEN werd geboren omstreeks 1565, en is overleden voor 18 december 1607. Hij testeerde op 7 april 1600 voor schepenen van Loon op Zand.¹⁰¹ Hierbij legateerde hij aan Gerard Adriaens, *alsnoch onmondich wesende ende woonende bij Gerard Cornelissen tot Loon (...) uyt puerder caritatie ende aellmoesse* 20 hond hooiland in Besoijen. Als universele erfgenamen benoemde hij zijn twee broers en drie zwagers. De twee **natuurlijke** kinderen die hij had bij **Marie Peters (Stevens)**, geheten Aerd en Geritken, worden in dit testament niet genoemd.

Zij worden wel genoemd in de testamentaire verklaring van Adriaen van 21 mei 1607 en in de delingsakte van de goederen van hun grootouders, en worden daarbij nadrukkelijk aangeduid aangeduid als natuurlijke kinderen van Adriaen. Waarschijnlijk is de

98. RAT, Oosterwijk N 1, f 50^v, 22 juni 1617.

99. RAT, Oosterwijk N 851, 16 oktober 1667.

100. RAT, Oosterwijk R 361, f 5, 22 januari 1667.

101. RAT, Loon op Zand R 59, f 23^v, 7 april 1600.

genoemde Gerardus Adriaens dan reeds overleden, omdat zijn legaten dan worden toebedeeld aan Geridt en Aerdts.

In een Oisterwijkse schepenakte van 18 december 1607¹⁰² verklaren Gerit Gerit Aertsen van Broecheven (broer) en Aert Wouterse van Laerhoven (zwager) samen met twee getuigen onder ede dat Adriaen op 21 mei 1607 zijn testament heeft opgemaakt. Hij geeft aan *Aerden en Geriken, broeder en suster, sijne natuurlijke kinderen bij hem ende bij Marie Peter Stevens tsamen verweckt een stuk hooiland in Besoijen, een bank moers, een schuldbrief van 25 gulden, een zestiende deel in een hoeve land aan de Schoorstraat in Udenhout en nog 25 stokken bijen. Als zijn kinderen zonder wettige erfgenamen overlijden, gaan alle goederen terug naar sijne testateurs of donateurs naeste vrienden als dan in leven sijnde.* Gerit Geritssen van Broecheven en Aert Wouterse van Laerhoven worden benoemd tot *momboirs, vooghden ende toesienders* van de kinderen. Marie Peter Stevens krijgt *als moeder van sijn voorscreven kinderen alsulcke somme van vijffentwintich carolusgulden als hem competerende was met eene schepenbrieff geloofd op een ackerlandt tot Loon opten waterlaet gelegen, toecomende aen de kinderen van Cornelis Adriaen Aertsse.*

In de delingsakte worden de kinderen omschreven als natuurlijke kinderen:

1. Aerdts Arien Gerritsen trouwde te Dongen op 24 april 1628 met Lijnken Jacobs. Hij overleed in of na 1673. Hij wordt in de doopregisters aangeduid als Arien, Adriaens of De Smid. Zijn kinderen dragen weer de naam Van Broeckhoven. In een schepenbrief van Loon op Zand¹⁰³ wordt hij omschreven als Aert, zoon van Adriaen Gerrits van Broecheven, wonende te Dongen. De (klein)kinderen deelden de erfgoederen, bestaande uit een stede, twee huizen, een brouwerij, een oliemolen en diverse percelen grond op 1 maart 1695.¹⁰⁴ Aert en Lijnken hadden tenminste de volgende kinderen: Adriaen, getrouwd met Catharina Huijbert Janssen; Peter, getrouwd met Adriana Adriaen Broeders; Jan, getrouwd met Catharina Joannes Oudenhoven; Gijsbrecht, getrouwd met achter-eenvolgens Barbara Anthonisse de Jongh, en Dingna Wijnant Dirckx; Bernard, getrouwd met Maria Hendrick Adriaen Hulden; Maria, getrouwd met Bartholomeus Claessen; en Anna (overleden voor 1678), getrouwd met Adriaen Vijver van den Nieuwenhuisen.¹⁰⁵
2. Geridken Arien Gerritsen. Zij trouwde voor 2 juni 1618 (wellicht te Loon op Zand op 9 februari 1617) met Cornelis Arien Huijben.

IXquinquies. ANDRIES GERIT AERTSEN VAN BROECKHOVEN werd geboren omstreeks 1550 en is overleden voor 30 januari 1609. Zijn vrouw is onbekend. Hij was schepen in *Venloon* in 1598, 1599 en 1600.

Andries had tenminste vijf kinderen:¹⁰⁶

102. RAT, Oisterwijk R 301, f 74, 10 december 1607.

103. RAT, Loon op Zand R 69, f 35, 24 maart 1639.

104. RAT, Dongen R 139, f 131 v, 1 maart 1695.

105. L.F.W. Adriaenssen, *Non omnia possumus omnes. Genealogie van het geslacht Van den Nieuwenhuisen 1400-1800* ('s-Hertogenbosch, 1988) 106.

106. RAT, Oisterwijk R 303, f 4, 29 januari 1609.

1. Jan Andries Geritssen van Broeckhoven is overleden voor 17 november 1623. Zijn kinderen waren:¹⁰⁷ Elisabeth (getrouwd met Henrick van Tongeren), Philibert, Gerarda (getrouwd met Henrick van der Brugge) en Andries.
2. Gerrit Andries Geritssen van Broeckhoven trouwde op 23 mei 1610 te Tilburg met Anneke Denis Henrix (Gerrit Smulders).¹⁰⁸ Blijkens een Tilburgse schepenakte¹⁰⁹ hadden zij tenminste de volgende kinderen: Andries, Denis, Joostken (getrouwd met Quirijn Dircksen van Spaendonck) en Maeijken (getrouwd met Anthonis Jans Verbunt).
3. Josijna Andries Geritssen van Broeckhoven trouwde met meester Cornelis van Aelst, chirurgijn te Oisterwijk en pestmeester te 's-Hertogenbosch.¹¹⁰
4. Heijliger Andries Geritssen van Broeckhoven werd in 1611 meerderjarig.
5. Dirck Andries Geritssen van Broeckhoven maakte in 1615 een pelgrimstocht naar Rome.¹¹¹

IXsexies. JAN WOUTER AERTS VAN BROECHOVEN werd geboren omstreeks 1560. Hij trouwde met Magdalena Andries de Weerd. Uit de akte van boedelscheiding op 16 januari 1642 voor schepenen van Loon op Zand¹¹² blijkt dat zij tenminste zes kinderen hadden:

1. Wouter Jan Wouter Aertsen van Broecheoven, geboren rond 1595, trouwde met Magdalena Andries de Weerd. Uit de akte van boedelscheiding op 16 januari 1642 voor schepenen van Loon op Zand¹¹³ blijkt dat zij tenminste de volgende kinderen hadden: Engeltken (gehuwd met Huijbert Janssen), Magdaleen (gehuwd met Jan Daniel Willem van Gorcum), Jan, Cornelis en Maijke.
2. Andries Jan Wouters van Broecheoven trouwde op 19 juni 1607 met Geertken Gijsbert Henricx. Hij overleed te Loon op Zand op 21 september 1625, tegelijk met twee dochters: Nicolaa en Maria. Zijn vrouw overleed op 8 september 1625. In 1642 wordt alleen nog hun dochter Magdalena genoemd, die was getrouwd met Lenaert Jan Oirlemans.
3. Jenneke Jan Wouters van Broecheoven trouwde met Joost Hendrick Willemsen. Hun kinderen waren: Wouter, Willem, Hendrik en Marie (getrouwd met Jan Aert Wijten).
4. Anneke Jan Wouters van Broecheoven trouwde met Jan Eelants van Spaendonck.
5. Mechteld Jan Wouters van Broecheoven trouwde met Andries Peter Andriessen.
6. Marie Jan Wouters van Broecheoven trouwde met Willem Mattheus Jan Berchmans. Hun kinderen waren: Wouter, Adriana, Magdalena, Mattheus en Jan.

IXsepties. AERT WOUTERSE VAN BROECHOVEN trouwde met Joostken Aert Adriaensen de Meijer. Zij hertrouwde met Peter Jan

107. RAT, Loon op Zand R 66, f 84^v, 1634.

108. J.A.M. Smulders, „De herkomst van een Tilburgs geslacht Smulders”, *De Brabantse Leeuw*, XLI (1992) 22.

109. RAT, Tilburg R 362, f 61^v, 1 juni 1649.

110. Zie p. 230 in dezze aflevering van *De Brabantse Leeuw*.

111. RAT, Loon op Zand R 62, f 163, 28 maart 1615.

112. RAT, Loon op Zand R 70, f 45, 16 januari 1642.

113. RAT, Loon op Zand R 70, f 45, 16 januari 1642.

114. RAT, Oisterwijk R 328, f 40,
20 mei 1634.

Martense. Blijkens de boedelscheidingsakte op 10 mei 1634¹¹⁴ voor schepenen van Oisterwijk werden uit de beide huwelijken van Joostken tenminste de volgende kinderen geboren:

1. Anthonis Aert Woutersen van Broecheoven.
2. Iecken Aert Woutersen van Broecheoven, die trouwde met Aert Peter Aerts Verhoeven.
3. Maria Peter Jan Martense, die trouwde met Adriaen Jansen van de Pasch.
4. Aleijt Peter Jan Martense, die trouwde met Lambert Willem Lambertsen.
5. Cornelis Peter Jan Martense. Hij is overleden voor 10 mei 1634 met achterlating van onmondige kinderen.